

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel og plantenæring

[Leserveiledning: Tekst i normal skrift er omforente forslag fra direktoratene. Tekst markert i kursiv er ikke omforent, men foreslått av den enkelte etat som er angitt. Herunder foreligger to versjoner fra hhv. Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet til §§ 21, 22, 24, og 31. Landbruksdirektoratets forslag er her angitt med suffiks a, Miljødirektoratets med suffiks b. Det som skiller er markert med kursiv, det som i hovedsak er samlet er i normal tekst.]

Administrative bestemmelser, jf. Kapittel 7 er lagt inn omtrent slik de står i gjeldende forskrift. Administrative bestemmelser må uansett vurderes sammen med myndighetsfordelig under departementsbehandlingen. Vi har likevel lagt inn enkelte justeringer i disse bestemmelsene som er tydelig utdatert eller manglende.

Etter avtale med departementene er ikke bruk av gjødselvarer i skog og utmark del av dette utkastet.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å legge til rette for at gjødsel kan utnyttes som en ressurs og samtidig forebygge unødvendige forurensningsmessige, helsemessige og hygieniske ulemper ved lagring og bruk. Forskriften skal bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder bruk av organiske og uorganiske gjødselvarer for å tilføre planter næring, som dyrkingsmedier eller for å påvirke planters vekstvilkår på andre måter. Forskriften gjelder likevel ikke bruk av gjødselvarer i private hager, med mindre dette er særskilt bestemt.

Forskriften kapittel 2 om krav til oppsamling, lagring og anlegg får ikke anvendelse på mineralgjødsel. Bestemmelser i kapittel 2 om lagring og oppsamling av andre organiske gjødselvarer enn husdyrgjødsel gjelder bare i jordbruksvirksomhet når ikke annet er særskilt bestemt.

Bestemmelsene i forskriftens kapittel 3 om krav til bruk av gjødselvarer får anvendelse på mineralgjødsel med mindre det fremgår av bestemmelsen at denne bare gjelder for organiske gjødselvarer. Med unntak av §§ 19 første ledd og 24b gjelder kapittel 3 bare for jordbruksareal.

Forskriften kapittel 4 gir særlige bestemmelser om bruk av avløpsslam. Forskriften kapittel 5 gir særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer med sikte på å begrense tungmetalltilførselen til jorda.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

- a) *avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår*: Gjødselvarer merket med varebetegnelsen avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår.
- b) *bearbeide*: Omdanne eller foredle opprinnelsesmaterialet gjennom kompostering, utråtning, oppmaling, oppvarming, tørking, granulering, blanding med andre materialer, og lignende kontrollerte prosesser.
- c) *biorest*: Restprodukt fra anaerob nedbryting av organisk materiale. Biorest blir også kalt råtenorest.
- d) *fulldyrket jord*: Areal som er dyrket til vanlig pløyedybde og som kan fornyes ved pløying.

- e) *gjødssel*: produkt som har som hovedoppgave å tilføre næringsstoffer til planter og som i bruksmengde og mengde næringsstoff egner seg for årlig tilførsel.
- f) *gjødselvare*: Produkter som brukes til å tilføre planter næring, som dyrkingsmedier eller for å påvirke planters vekstvilkår på andre måter.
- g) *gjødslingsplan*: Plan som viser gjødslingsbehov på de ulike arealene ut fra blant annet vekstvalg, veksttid, avlingsforventning, jordbunnsforhold, næringstilgangen fra jord og andre kilder, jf. forskrift om gjødslingsplanlegging.
- h) *grøntareal*: Områder hvor det er eller skal etableres et vegetasjonsdekke, men hvor det ikke skal produseres vekster for mat- eller fôrforstyrning. Dette kan for eksempel være områder etter masseuttak, industriområder, arealer i tilknytning til veianlegg og andre offentlige arealer og toppdekke på avfallsfyllinger. Parker, skolegårder og andre tilrettelagte lekeplasser, område med produksjonsskog eller overveiende naturlig etablert vegetasjonsdekke er ikke grønntareal.
- i) *hjemmekompost*: Kompost produsert og brukt på eget eller leid areal. Egenprodusert kompost som spres på arealer hvor det dyrkes vekster for omsetning regnes ikke som hjemmekompost når årlig produksjon av kompost overstiger 1 tonn tørrstoff (TS).
- j) *husdyrgjødsel*: Avføring og urin fra produksjonsdyr slik det er definert i animaliebioproduktforskriften, med unntak av insektgjødssel. Husdyrgjødsel kan også være iblandet rimelige mengder fôr, strø, vaskevann, som naturlig hører med i husdyrholdet eller gjødselhåndteringa.
- k) *innmarksbeite*: Areal som blir benyttet som beite og som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 prosent av innmarksbeitet må være dekket av beitegras eller beitetålende urter, jf. gjeldende system for klassifikasjon av jordbruksareal.
- l) *jordbruksareal*: Fulldyrket jord, overflatedyrket jord, innmarksbeite.
- m) *jordbruksforetak*: Foretak som er registrert i Enhetsregisteret og som driver vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer, jf. forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.
- n) *jordbruksvirksomhet*: Omfatter jordbruksforetak, virksomheter med hestehold og andre virksomheter som har husdyrgjødsel.
- o) *leid areal*: Et jordbruksareal som drives av jordbruksforetaket som har leid arealet.
- p) *leid spredeareal*: Et jordbruksareal som inngår i beregningen av areal for gjødselfredning for et jordbruksforetak, men hvor arealet eies og drives av en annen jordbruksforetak..
- q) *luftegård*: Et inngjerdet areal utendørs som tilfredsstiller krav til mosjon, men som ikke er beite, jf. bl.a. forskrift av 22. april 2004 om hold av storfe.
- r) *mineralgjødssel*: Gjødssel hvor næringsstoffene foreligger som uorganiske salter framstilt ved ekstraksjon og/eller ved fysiske og/eller kjemiske industriprosesser. Urea og andre syntetisk-organiske nitrogenforbindelser regnes som mineralgjødssel. Uorganisk gjødssel brukes i samme betydning som mineralgjødssel.
- s) *omsetning*: Alle typer lovlig overdragelser av gjødselvarer mv., gjelder også overdragelse som ikke er knyttet til noen form for motytelse.
- t) *organisk gjødselvare*: Gjødselvare som har helt eller delvis organisk opphav.
- u) *organisk-mineralsk gjødselvare*: gjødselvare med materiale av både organisk og uorganisk opphav, jf. hhv. organisk gjødselvare og mineralgjødssel.
- v) *overflatedyrket jord*: Areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten slik at maskinell høsting er mulig.
- w) *parker*: Grøntområde som er tilrettelagt for allmenn rekreasjon og ferdsl.
- x) *sterilisert avløpsslam*: Produkter merket med varebetegnelsen sterilisert avløpsslam.
- y) *utegård*: Et inngjerdet areal utendørs der dyr oppholder seg og fôres.
- z) *utendørs dyrehold*: Dyrehold der dyrene holdes utendørs, evt med tilgang til enkle oppholdsrom så langt som disse ikke brukes til å holde dyrene inne.
- æ) *vannforekomster*: En avgrenset og betydelig mengde av overflatevann, som for eksempel innsjø, magasin, elv, bekk, kanal, fjord eller kyststrekning, eller deler av disse, eller en avgrenset mengde grunnvann innenfor en eller flere akviferer, jf. forskrift 15. desember 2006 nr. 1446 om rammer for vannforvaltningen.

Kapittel 2. Krav til oppsamling, lagring og anlegg

§ 4. Samordningsbestemmelser om oppføring av bygg og anlegg til gjødsellagring

[Landbruksdirektoratet]

Oppføring og større ombygninger av bygg og anlegg til oppsamling og lagring av gjødsel skal oppfylle de krav som stilles i denne forskrift.

For øvrig gjelder plan- og bygningslovens regler om byggesaksbehandling for driftsbygninger i landbruket. Bygningsmyndigheten samordner byggesaksbehandlingen i henhold til plan- og bygningsloven § 21-5.

§ 5. Avstandskrav for gjødselanlegg og driftsbygninger

Driftsbygninger for husdyrhold og anlegg for lagring av organiske gjødselvarer må plasseres i trygg avstand fra vannforekomster slik at det ikke medfører fare for forurensning.

Ved plassering må det legges vekt på topografi, vegetasjon og vindretning slik at luktproblemer begrenses.

§ 6. Krav om oppsamling av husdyrgjødsel i driftsbygninger

Husdyrgjødsel i driftsbygninger skal samles opp slik at gjødsla ikke kan føre til fare for forurensning.

Innendørs drift på talle e.l., hvor oppsamling skjer ved bruk av strø, skal foregå slik at sig fra gjødsla begrenses mest mulig.

For eksisterende driftsbygninger for pelsdyrhold gjelder kravet i første ledd fra 1.1.2025. Fast gjødsel skal likevel fjernes regelmessig, og minst en gang i året.

§ 7. Krav til håndtering av husdyrgjødsel fra utendørs dyrehold

Ved utendørs dyrehold skal man motvirke at husdyrgjødsel samler seg opp på samme sted over lengre tid for å hindre avrenning. Innretninger hvor dyr og husdyrgjødsel samler seg, slik som luftegård, utegård, fôrings-, drikke- og hvileplasser, skal plasseres på steder hvor grunnforholdene gir god infiltrasjon og i trygg avstand fra vannforekomster. Innretningene skal driftes slik at avrenning begrenses.

Husdyrgjødsel som samler seg på luftegård, utegård og permanente fôrings-, drikke- og hvileplasser skal fjernes regelmessig og minst en gang i vekstsesongen, og en gang om høsten.

§ 8. Krav til utforming av lager for husdyrgjødsel og andre organiske gjødselvarer

Lager for flytende organiske gjødselvarer skal ha tette konstruksjoner i golv, sidevegger, porter, luker, uttappingsrør, spjeld m.m. Kanaler og renner for å lede gjødsel til lageret skal være tette.

Lager for flytende svinegjødsel, biorest og urin skal ha tak eller annet dekke som begrenser fordamping til luft. Dekket må likevel sørge for nødvendig ventilering av farlige gasser, jf. brann- og eksplosjonsvernloven. For større anlegg med svineavl gjelder også § 14.

Lager for fast organisk gjødselvarer som har flytende overskudd, dvs. mindre enn 25 prosent tørrstoff, skal lagres på tett bunnplate og skjermes med tette kanter. Bunnplaten skal ha fall til sluk og tett oppsamlingskum for sig fra gjødselvarer.

§ 9. Lagring og plassering av tørre organiske gjødselvarer direkte på bakken

Organiske gjødselvarer med mer enn 25 prosent tørrstoff kan lagres direkte på bakken. Lagringen skal skje på steder hvor grunnforholdene gir god infiltrasjon, og i trygg avstand fra vannforekomster. Gjødsla må kunne fjernes på en enkel måte.

Organiske gjødselvarer som omdannes i lagringsperioden skal skjermes mot overflatevann. Slik gjødsel kan ikke lagres lenger enn 3 år.

Husdyrgjødsel fra fjørfe og pelsdyr skal skjermes mot overflatevann og nedbør for å hindre omdanning i lagringsperioden. Slik gjødsel kan ikke lagres lenger enn frem til nærmeste vekstsesong. For større anlegg med fjørfeavl gjelder også § 14.

Organiske gjødselvarer som er mottatt utenfra og som er klar til bruk, kan kun lagres innenfor vekstsesongen, jf. krav til spredetidspunkt § 15.

Dersom gjødselvarer får et lavere tørrstoffinnhold enn 25 % skal gjødselvarer flyttes til lager som oppfyller kravene i § 8.

[Myndigheten] kan stille krav om skjerming mot nedbør eller annen plassering av gjødselvarer for å begrense avrenning.

§ 10. Krav til oppsamling av silopressaft og lagring av fôr på bakken

Siloplanlegg skal utformes slik at det ikke oppstår forurensning fra silopressaft. Silopressaft skal samles opp og lagres slik at den ikke fører til fare for forurensning, og i overensstemmelse med kravene i § 8.

Rundballer og annen midlertidig lagring av fôr med tilsvarende begrenset avrenning, kan plasseres direkte på bakken. Lagringen skal skje på steder hvor grunnforholdene gir god infiltrasjon, og i trygg avstand fra vannforekomster. Slik lagring kan ikke overstige tre år. [Myndigheten] kan stille krav om annen plassering av fôret for å motvirke avrenning.

§ 11. Krav til håndtering av vaskevann mm fra innendørs husdyrhold og veksthus

Utslipp av vaskevann fra husdyrrom og melkeanlegg, og utslipp av næringsholdig væskeoverskudd fra veksthus, skal begrenses slik at det ikke medfører forurensning.

Driftsbygninger og veksthus som er oppført eller ombygd etter 1.1.2019 skal etableres med oppsamling av vaskevann og annet væskeoverskudd. Dette kravet gjelder likevel ikke for driftsbygninger som drives i overensstemmelse med § 6 annet ledd. Disse skal i størst mulig grad rengjøres med tørre metoder.

§ 12. Krav til håndtering av oppsamlede planterester

Oppsamlede planterester fra veksthus, grønnsaksavlinger og andre avlings- og fôrrester skal lagres og disponeres slik at faren for forurensning begrenses. Lagringen skal skje på steder hvor grunnforholdene gir god infiltrasjon, og i trygg avstand fra vannforekomster. Planterestene må kunne fjernes på en enkel måte. Slik lagring kan skje i inntil tre år.

Kravene i første ledd gjelder ikke for fôr- og planterester i mindre mengder eller med begrenset innhold av næringsstoffer. [Myndighetene] kan likevel stille krav til lagring eller opprydding av slike rester.

§ 13. Krav til lagerkapasitet

Foretaket skal disponere tilstrekkelig lagerkapasitet til at husdyrgjødsel kan lagres frem til spredning eller annen lovlig omsetning. Lagerkapasiteten skal minimum være 8 måneder for egen produksjon av flytende husdyrgjødsel. Foretaket må kunne dokumentere tilstrekkelig lagerkapasitet.

Foretak som ikke selv skal benytte husdyrgjødsel kan søke [myndigheten] om unntak fra kravet om 8 måneders lagringskapasitet. Unntak kan bare gis som en reduksjon i antall måneders lagerkapasitet.

Ved leie av lagerkapasitet er innehaveren av gjødsla ansvarlig for at lagringen oppfyller kravene stilt i denne forskriften.

[Myndigheten] kan stille krav om lagerkapasitet for husdyrgjødsel utover 8 måneder ved gjentatte brudd på bestemmelser om spredning, jf. kap 3.

[Miljødirektoratet]: I nedbørsfelt til vannforekomster som står i fare for å ikke nå målene i vannforskriften kan [myndigheten] i enkeltvedtak eller forskrift sette strengere krav til lagerkapasitet.]

§ 14. Større anlegg innen fjørfeavl og svineavl

I anlegg for svine- og fjørfehold med bløtgjødsellager med 2000 slaktegrisplasser eller mer, 750 avlspurker eller mer eller 40000 plasser for fjørfe eller mer, skal det nyttes lagersystem eller teknikker som det kan dokumenteres reduserer utslipp av ammoniakk (NH₄) med 40 % eller mer sammenlignet med utendørs bløtgjødsellager uten dekke.

I nye anlegg for svine- og fjørfehold med bløtgjødsellager dimensjonert for 2000 eller flere slaktegrisplasser, 750 eller flere avlspurker eller 40000 eller flere plasser for fjørfe, skal det tas i bruk innredningssystemer for husdyr som det kan dokumenteres reduserer utslipp av ammoniakk (NH₄) med 20 % eller mer sammenlignet med referansen. For anlegg for svinehold er referansen spalteplank på hele bingeearealet, mens for burhøns er referansen anlegg hvor gjødselen lagres i husdyrrommet under burene. For anlegg med frittgående fjørfe er referansen fast underlag med strø og med drikkekar som vannkilde. Ved motstrid står dette leddet tilbake for LOV-2009-06-19-97 lov om dyrevelferd med tilhørende forskrifter.

Kapittel 3. Krav til bruk av gjødsel

§ 15. Krav til spredetidspunkt [Felles]

Spredning av organiske gjødselvarer er tillatt i perioden 1. mars – 1. september dersom ikke annet er bestemt i denne forskrift. Det er ikke tillatt å spre gjødsel på snødekket eller frossen mark. Det skal høstes eller etableres plantevekst etter siste spredning.

Spredning av organiske gjødselvarer i perioden 2. – 15. september er tillatt i forbindelse med såing av høstkorn eller andre vekster som skal etablere plantevekst før innvintring.

Silopressaft kan spres etter 1. september og uten påfølgende høsting. Slik spredning skal skje på arealer der grunnforholdene gir god infiltrasjon og i trygg avstand til vannforekomster.

§ 16. Godkjent spredeareal [Felles]

Spredning av gjødselvarer kan bare skje på godkjent spredeareal. Som godkjent spredeareal regnes alltid fulldyrket og overflatedyrket jord.

[Myndigheten] kan etter søknad også godkjenne annet spredeareal. Ved slik godkjenning skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger gjødsling kan få for natur- og kulturlandskapsverdier, og om slik bruk legger til rette for driftsmessig gode løsninger hos foretaket. Areal og adkomst må være egnet for at spredningen skal kunne skje på en forsvarlig måte. Utmarksareal kan ikke godkjennes.

Innmarksbeitearealer kan bare godkjennes så langt de mottar tilskudd til drift av jordbruksareal, jf. forskrift om produksjonstilskudd.

Godkjent areal etter annet og tredje ledd skal dokumenteres med tydelig kartbeskrivelse, eller kunne tydelig påvises ved permanent gjerde eller annen naturlig avgrensning.

§ 17. Vegetasjonssoner som er båndlagt mot spredning [Felles]

Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr, jf. vannressursloven § 11. I denne kantsonen skal det ikke tilføres gjødselvarer.

Ved bruk av spredemetoder som kan gi avdrift av gjødselvarer skal man i tillegg til vegetasjonssonen etter første ledd, etterlate en ugjødslet sone på minst 2 meter, målt fra ytterkant av spredeutstyrets normale rekkevidde.

Ved spredning på innmarksbeite skal avstanden til slikt vassdrag være minst 6 meter målt fra ytterkant av utstyrets normale rekkevidde.

§ 18. Tillatelse til gjødsling utenom godkjent areal [Felles]

Myndigheten kan i særlige tilfeller gi en tidsbegrenset tillatelse til bruk av gjødselvarer på areal som ikke ordinært er godkjent spredeareal etter denne forskrift. Søknad om slik tillatelse skal inneholde en plan for bruken med beskrivelse av behovet, formålet og perioden som det søkes om. Dersom formålet er å opparbeide arealet til innmarksbeite skal planen angi planlagt beiting, rydding, adkomst og avgrensning, herunder avstand til vannforekomst.

Ved slik tillatelse skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger bruk av gjødselvarer kan få for natur- og kulturlandskapsverdier, og om slik bruk vil innebære driftsmessig gode løsninger hos foretaket. Myndigheten kan pålegge søker å skaffe slike opplysninger dersom dette ikke medfører urimelige kostnader for søkeren tatt i betraktning søknadens omfang.

§ 19. Gjødsling etter arealets behov [Felles]

Bruk av gjødselvarer skal, når ikke annet er bestemt i denne forskriften, tilpasses arealets gjødslingsbehov.

Bruken skal følge av en gjødslingsplan.

Bestemmelsene i andre ledd gjelder ikke for jordbruksvirksomheter med 5 gjødseldyrenheter eller mindre, og som ikke tar imot gjødselvarer utenfra.

§ 20. Begrensning for nitrogen i sårbare områder [Felles]

I områder som til enhver tid er definert som sårbare i direktiv 91/676/EØF om beskyttelse av vann mot forurensning forårsaket av nitrater fra landbruket (nitratdirektivet) er det ikke tillatt å tilføre mer en 17 kg nitrogen per dekar per år fra husdyrgjødsel.

§ 21a. Krav til spredeareal og spredemengde ved bruk av husdyrgjødsel [Landbruksdirektoratet]

Foretak med husdyr må ha tilstrekkelig spredeareal til å fordele husdyrgjødsel, eller kunne dokumentere annen lovlig omsetning av husdyrgjødselen.

Spredning av husdyrgjødsel på fulldyrket og overflatedyrket jord kan ikke overstige 3 kg P/daa. Denne grensen gjelder også der husdyrgjødsel blir bearbeidet hos foretaket før spredning. Spredning av slik husdyrgjødsel på innmarksbeiter godkjent etter § 16 tredje ledd, kan ikke overstige 2 kg fosfor (P) per daa.

Ved bruk av husdyrgjødsel i kombinasjon med mineralgjødsel og andre kommersielt omsatte gjødselvarer skal fosformengden begrenses til halvparten av differansen mellom fosformengder med husdyrgjødsel og en beregnet maksverdi på 3,5 kg fosfor (P) per daa. Tilsvarende skal nitrogenmengden begrenses til halvparten av differansen mellom nitrogenmengder med husdyrgjødsel og en beregnet maksverdi på 35 kg N/daa.

Fra [dato] skal begrensningen i annet ledd 1. punktum være 2,5 kg fosfor (P) per daa og begrensningen i tredje ledd 1. punktum skal være 3 kg fosfor (P) per daa.

For bruk av avløpsslam i kombinasjon med andre gjødseltyper gjelder kapittel 4.

§ 22a. Beregning av spredeareal og gjødseldyrenheter [Landbruksdirektoratet]

Kravet om maksimum 3 kg fosfor (P) per daa tilsvarer minimum 5 daa dyrket mark per gjødseldyrenhet (GDE). Areal av innmarksbeite omregnes i forhold 2:3 til dyrket mark. Fra [dato] skal begrensningen i 1. punktum være 2,5 kg fosfor (P) per daa som tilsvarer 6 daa dyrket mark per gjødseldyrenhet.

En gjødseldyrenhet tilsvarer antall individ som skal til for å skille ut mengde fosfor på ca 15 kg i husdyrgjødsel. Antall gjødseldyrenheter skal beregnes ut fra tabellverdier i vedlegg [X] til forskriften.

[Myndigheten] kan fastsette antall dyr per gjødseldyrenhet for dyreslag og produksjonsformer som ikke er ført opp i tabellen. [Myndigheten] kan pålegge søker å skaffe nødvendige opplysninger som grunnlag for å fastsette antall dyr per gjødseldyrenhet.

Foretak som gjennom regnskap over fosforbalansen kan dokumentere andre fosformengder fra husdyrholdet, kan søke [myndigheten] om tilsvarende justering i beregnet antall gjødseldyrenheter (GDE) for en periode begrenset til 5 år.

§ 23. Tillatelse til høyere fosfortilførsel [Felles]

Foretak som gjennom gjødslingsplan etter § 19, og regnskap over fosforbalansen, klart kan dokumentere at begrensningene for husdyrgjødsel og andre gjødselslag leder til et fosforunderskudd på det areal som foretaket disponerer, kan søke [myndigheten] om en tidsbegrenset tillatelse til større tilførsler av fosfor enn det som er tillatt etter § 21.

§ 24a. Leie av spredearealer, nabosamarbeid og annen omsetning [Landbruksdirektoratet]

Foretak med større husdyrgjødselmengder enn det som er tillatt på egne arealer kan innfri kravene i denne forskriften ved å leie spredeareal, ved annet nabosamarbeid, eller ved annen lovlig omsetning av husdyrgjødsel utover nabosamarbeid. Slike ordninger forutsetter skriftlig avtale av minst 5 års varighet.

Ved leie av spredeareal må innehaveren av husdyrgjødselen kunne dokumentere leieavtalen med kart over arealene, som viser planlagt fordeling av gjødsel i avtaleperioden, og bokføre faktiske spredemengder iht § 31. Innehaveren av gjødsel har ansvar for å overholde krav etter § 21 annet ledd. Grunneier eller den som driver arealene jf. jordloven § 8, har ansvar for å overholde kravene i § 21 tredje ledd. Begge parter har fellesansvar for å overholde øvrige krav til bruk.

Ved nabosamarbeid der mottaker overtar, lagrer eller bearbeider gjødsel forut for spredning på sine arealer, har mottaker ansvar for at reglene i denne forskrift overholdes.

Ved nabosamarbeid nevnt i annet og tredje ledd, skal begge parter inneha informasjon om mengde og innhold i levert organisk gjødsel for å sikre god fordeling av gjødsla og at begge parter overholder kravet i § 21.

Ved annen omsetning av gjødsla utover nabosamarbeid nevnt i foregående ledd, skal gjødsla tilfredsstillende bestemmelser etter gjødselvarerforskriften.

§ 21b. Begrensninger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal [Miljødirektoratet]

Ved bruk av gjødselvarer på jordbruksareal kan det frem til 20XX tilføres inntil 2,4 kg fosfor/daa/år uansett arealenes gjødslingsbehov etter § 19. Etter 20XX kan det tilføres inntil 2,1 kg fosfor/daa/år

Tilførsler etter første ledd skal beregnes som et gjennomsnitt over en 5 årsperiode.

Mengden fosfor fra ulike dyreslag skal bestemmes utfra normtall eller utfra et balanseregnskap for fosfor på foretaksnivå.

Ved bruk av avløpsslam er det bare det plantetilgjengelige fosforet som inngår i beregningen etter første ledd.

[Myndigheten] kan i enkeltvedtak [eller forskrift] fastsette strengere krav til fosfordosering eller avbøtende tiltak i nedbørsfelt der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand.

Bestemmelsen gjelder ikke for jordbruksforetak med 5 gjødseldyrenheter eller mindre, og som ikke tar imot gjødselvarer utenfra.

§ 22b. Avlinger som krever store tilførsler av fosfor [Miljødirektoratet]

For avlinger som krever store tilførsler av fosfor, herunder grønnsaker og poteter, kan det tillates tilførsler utover mengdene i § 21b. Behovet for økt tilførsel av fosfor skal fremgå av plan for gjødsling jf. § 19.

[Myndigheten] kan i enkeltvedtak stille krav om avbøtende tiltak i nedbørsfelt der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand.

§ 23. Tillatelse til høyere fosfortilførsel [Felles]

Foretak som gjennom gjødslingsplan etter § 19 og regnskap over fosforbalansen klart kan dokumentere at begrensningene for husdyrgjødsel og andre gjødselvarer leder til et fosforunderskudd på det areal som foretaket disponerer, kan søke [myndigheten] om en tidsbegrenset tillatelse til større tilførsler av fosfor enn det som er tillatt etter § 21.

[Miljødirektoratet] Ved dosering av fosfor i større mengde enn det som tillates i etter § 21b må tilførselen tilpasses avlingens behov og korrigeres for plantetilgjengelig fosfor i jorda.

§24b Regionale forskrifter [Miljødirektoratet]

[Myndigheten] kan i forskrift for avgrensede områder der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand, fastsette krav som erstatter eller supplerer kravene i §§ (lagerkapasitet, spredetidspunkt, spredemengder, spredemengder for avløpsslam)

[slik forskrift skal gå foran vedtak fattet kommune, fylkesmann]

§ 25. Krav til spredning [Felles]

Organisk gjødselvarer og organiske jordforbedringsmidler som spres på åpen åker må moldes ned snarest, og senest innen 18 timer. Dette gjelder likevel ikke organisk-mineralsk gjødsel som er pelletert, granulert eller tilsvarende.

Ved spredning av organisk gjødselvarer skal det tas hensyn til luktulempen og ulemper som følge av partikkelspredning.

Kapittel 4. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer med avløpsslam

§ 26. Særlige krav til bruk av gjødselvarer med avløpsslam

Det er ikke tillatt å bruke uhygienisert avløpsslam.

Følgende krav gjelder for bruk av gjødselvarer med avløpsslam på ulike typer arealer:

- a) Det er ikke tillatt å bruke gjødselvarer med avløpsslam i utmark, på eng, i gartnerier eller der det dyrkes grønnsaker, poteter, bær eller høstes frukt.
- b) Der gjødselvarer med avløpsslam er brukt kan det dyrkes grønnsaker, poteter, bær og høstes frukt tidligst tre år etter siste sprededato. Der det er spredt avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår eller sterilisert avløpsslam kan det likevel dyrkes slike vekster når det har gått ti måneder etter siste sprededato.
- c) Arealene kan brukes til beiting eller høsting av fôrvekster tidligst vekstsesongen etter at gjødselvarer med avløpsslam er brukt.
- d) På annet enn jordbruksarealer og grøntarealer kan avløpsslam bare brukes som del av et dyrkingsmedium.
- e) Det kan ikke spres gjødselvarer med avløpsslam på jordbruksarealer som har en fosforverdi som viser P-al på 14 eller høyere. Siste jordprøve kan ikke være eldre enn to år.
- f) Ved spredning av gjødselvarer med avløpsslam på jordbruksarealer kan det maksimalt tilføres avløpsslam i mengder som inneholder 30 kg fosfor per dekar over en tiårsperiode. Det kan likevel ikke brukes større mengder plantetilgjengelig fosfor enn det som tilsvarer maksimal tillatt fosfortilførsel etter § 21b.

Gjødselvarer med avløpsslam skal nedmoldes senest 18 timer etter spredning. Kravet om nedmolding gjelder likevel ikke ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår.

[Miljødirektoratet] [Myndigheten] kan i enkeltvedtak stille strengere krav som erstatter kravene i e) og f) i nedbørsfelt der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand.

§ 27. Melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam

Den som skal bruke gjødselvarer med avløpsslam på jordbruksarealer skal melde fra til kommunen minst to uker før første levering. Meldeplikten gjelder likevel ikke ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår.

Meldingen skal gis på den måten Mattilsynet bestemmer og skal minst inneholde opplysninger om

- a) mottakerens navn og adresse
- b) gårds-, og bruksnummer på eiendommen der produkter med avløpsslam skal brukes
- c) produktets sammensetning og behandlingsmåte
- d) mengden som skal brukes
- e) bruksstedet
- f) typen areal produktet skal spres på og størrelsen på arealet
- g) eventuelle jordanalyser.

Kapittel 5 Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer ut fra tungmetallinnhold

§ 28. Tillatt bruksmengde av gjødselvarer ut fra tungmetallinnhold

Denne paragrafen gir bestemmelser om mengden gjødselvarer som maksimalt kan brukes på ulike typer arealer med sikte på å begrense tungmetalltilførselen til arealene.

Ved bruk av gjødselvarer skal den samlede bruksmengden i løpet av en tiårsperiode ikke overskride

- a) fire tonn tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer i tungmetallklasse I
- b) to tonn tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer i tungmetallklasse II
- c) 800 kg tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer i tungmetallklasse III som bare inneholder forbrenningsprodukter av rent plantemateriale
- d) ett tonn tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer tungmetallklasse III på grøntarealer
- e) en mengde som medfører at tungmetallmengden som kan tilføres ved bruk av produkter i klasse II ikke overskrides, ved bruk av en kombinasjon av gjødselvarer i ulike tungmetallklasser og gjødselvarer med fosforbaserte grenseverdier for tungmetallinnhold.

Gjødselvarer i tungmetallklasse 0 og gjødselvarer med fosforbaserte grenseverdier kan brukes uten mengdebegrensninger knyttet til tungmetallinnholdet. Gjødselvarer i tungmetallklasse 0 kan brukes på alle arealer. Gjødselvarer med fosforbaserte grenseverdier kan brukes bare på jordbruksarealer.

Ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal den årlige tilførselen av avløpsslamkomponenten ikke overstige 100 kg tørrstoff per dekar. Ved bruk av gjødselvarer i ferdigplenproduksjon gjelder mengdebegrensningen etter annet ledd i løpet av hver produksjonssyklus i stedet for i løpet av en tiårsperiode.

Ved etablering og reetablering av grøntarealer skal bruksmengden av gjødselvarer ikke overskride et lag på fem centimeter. Ved bruk av anleggsjord, gjelder denne mengdebegrensningen bare for de komponentene i anleggsjorden som utgjøres av annet enn jord, sand og silt. Andre produkter enn anleggsjord og jorddekkingsmidler skal blandes inn i jorda på bruksstedet. Gjødselvarer kan i tillegg brukes i de mengder som følger av annet ledd på de etablerte arealene.

Ved bruk som toppdekke på deponier skal bruksmengden ikke overskride et lag på 15 centimeter.

Bruk av gjødselvarer i de mengder som følger av andre til fjerde ledd er likevel ikke tillatt dersom dette medfører en overskridelse av arealets gjødslingsbehov jf. § 19 eller av den maksimale mengden fosfor som etter § 21b eller § 26 bokstav f kan tilføres arealene.

§ 29. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer på dyrket jord

Det kan ikke brukes gjødselvarer i tungmetallklasse I, II og III eller med fosforbaserte grenseverdier for tungmetallinnhold på dyrket jord dersom tungmetallinnholdet i jorda overskrider følgende verdier

	Maksimalt innhold av tungmetaller i dyrka jord milligram per kilogram tørrstoff
Kadmium	1
Bly	60
Kvikksølv	1
Nikkel	50
Sink	150
Kobber	50
Krom	100
Arsen	8

Den driftsansvarlige for jordbrukseierdommen skal sørge for at det utføres tungmetallanalyser av jorda med nødvendig hyppighet dersom det er risiko for at tungmetallgrensene angitt i første ledd overskrides på grunn av geologiske forhold eller andre forhold, som for eksempel intensiv bruk av husdyrgjødsel over flere år,

Kapittel 6 Krav til plan og dokumentasjon

§ 30a Krav til plan og bokføring om fordeling og mottak av gjødsel [Landbruksdirektoratet]

Bruk av gjødselvarer på jordbruksarealer skal skje etter gjødslingsplan i henhold til forskrift om gjødslingsplanlegging.

Foretak med husdyr skal føre oversikt over spredearealene, eid eller leid, eller dokumentere annen lovlig omsetning, jf. § 24 femte ledd.

Foretak med husdyr skal bokføre faktiske spredemengder angitt i mengde totalt og av hovednæringsstoffene nitrogen og fosfor. Denne plikten omfatter fordelingen av husdyrgjødsel og av gjødsel mottatt fra andre, herunder mineralgjødsel.

Plikten etter tredje ledd gjelder likevel ikke for foretak med mer enn 6 daa dyrket jord per gjødseldyrenhet (GDE) eller mindre enn 10 gjødseldyrenheter (GDE).

Foretak som skaffer og sprer organiske gjødselvarer som er mottatt utenfra skal overholde samme plikt til bokføring, jf tredje ledd. Denne plikten gjelder likevel ikke dersom totalmengden av slike organiske gjødselvarer er lavere enn 100 kg fosfor (P) på årsbasis.

§ 30b. Krav til dokumentasjon på mottak, levering og bruk av gjødselvarer [Miljødirektoratet]

Foretak som tar imot gjødselvarer skal dokumentere type og mengde gjødselvarer og innholdet av mengden totalfosfor, dato for mottakelsen og fra hvem gjødselvareren kommer. Foretak som tar imot avløpsslam må i tillegg dokumentere innhold av plantetilgjengelig fosfor. Opplysningene skal oppbevares og finnes tilgjengelig i 5 år.

Foretak som leverer husdyrgjødsel til andre skal dokumentere type og mengde husdyrgjødsel fordelt på dyreslag og antall dyr, mengde totalfosfor dette tilsvarer, dato for leveransen og til hvem gjødselvareren er levert. Opplysningene skal oppbevares og finnes tilgjengelig i 5 år.

Bestemmelsen i annet ledd gjelder ikke for jordbruksforetak med 5 gjødseldyrenheter eller mindre.

Alle foretak som bruker gjødselvarer skal føres gjødseljournal som gir oversikt over hvilken type gjødselvarer foretaket har gjødslet med, på hvilket areal, på hvilket tidspunkt og i hvilke mengder.

§ 31 Journal om bruk av visse gjødselvarer på jordbruksarealer

Foretak som bruker gjødselvarer klassifisert i tungmetallklasser eller i fosforbaserte grenseverdier for tungmetallinnhold jf. gjødselvarerforskriften § 18 og § 19 på jordbruksarealer skal føre journal hvor følgende opplysninger skal inngå:

- a) gårds- og bruksnummer på eiendommen der produktet er brukt
- b) bruksstedet
- c) produktkategorien
- d) produktets tungmetallklasse eller angivelse av at produktet har fosforbaserte grenseverdier for tungmetallinnhold
- e) mengden brukt per dekar
- f) spredetidspunktet

Ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal journalen i tillegg til det som følger av første ledd inneholde opplysninger om

- a) hvilken virksomhet produktet er mottatt fra
- b) produktets handelsnavn
- c) mengden som er mottatt
- d) mottaksdatoen

Ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal journalen videre inneholde kartskisser som angir de arealene hvor produktet er brukt.

Journalførte opplysninger skal oppbevares i minst ti år.

Kapittel 7. Administrative bestemmelser og sanksjoner

§ 32. Tilsyn

[Myndigheten] fører tilsyn og fatter vedtak for å gjennomføre at forskriften etterleves.
[Myndigheten] fører tilsyn og fatter vedtak for å gjennomføre bestemmelsene gitt i og i medhold av [§§] i denne forskriften.

§ 33. Opplysningsplikt

Leder av virksomheter som omfattes av denne forskrift plikter å legge fram de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne gjennomføre sine oppgaver.

Etter nærmere bestemmelser fra [Myndigheten] plikter [Myndigheten] å gi opplysninger til myndighetene knyttet til husdyrgjødsel og silopressaft.

§ 34. Dispensasjon

[Myndigheten] kan i særlige tilfelle dispensere fra forskriftens [§§]. Myndigheten kan dispensere fra § #, første og annet ledd, § #, samt fra bruksbestemmelsene i vedlegg #, dersom det kan dokumenteres at innholdet av tungmetaller er særlig lavt og/eller behandlingsprosessen har gitt en vesentlig høyere kvalitet på produktet enn det råvaren skulle tilsi.

[Myndigheten] kan i særlige tilfelle dispensere fra forskriftens del #, med unntak av § #, første og annet ledd, § # og bruksbestemmelsene i vedlegg #.

§ 35. Pålegg og tvangsgebyr

Tilsynsmyndigheten(e) kan pålegge virksomheten å rette forhold som er i strid med denne forskriften eller med vedtak gitt i medhold av denne forskriften, eller kan føre til skader eller ulemper for de hensyn nevnt i § #.

For å sikre at bestemmelsene i denne forskriften eller vedtak i medhold av forskriften blir gjennomført, kan det fastsettes forurensingsgebyr i medhold av forurensingsloven § 73, tvangsgebyr i medhold av jordloven § 20. Der det er gitt pålegg om retting i medhold av kommunehelsetjenesteloven § 4a-8 kan det ilegges tvangsmulkt i medhold av kommunehelsetjenesteloven § 4a-9.

Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg.

Tilsynsmyndigheten(e) kan pålegge virksomheten å rette forhold som er i strid med denne forskriften eller med vedtak gitt i medhold av denne forskriften, eller kan føre til skader eller ulemper for de hensyn nevnt i § 1.

§ 36. Avkorting, tilbakeholdelse og innkreving mv. av produksjonstilskudd

For å sikre at bestemmelsene i denne forskriften eller vedtak i medhold av forskriften blir gjennomført, kan det fastsettes forurensingsgebyr i medhold av forurensingsloven § 73, tvangsgebyr i medhold av jordloven § 20. Der det er gitt pålegg om retting i medhold av kommunehelsetjenesteloven § 4a-8 kan det ilegges tvangsmulkt i medhold av kommunehelsetjenesteloven § 4a-9.

Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 37. Straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften eller bestemmelser og vedtak gitt i medhold av den, er straffbart i henhold til matloven § 28, forurensingsloven kapittel 10 og

kommunehelsetjenesteloven § 4a-11, dersom overtredelsen ikke rammes av strengere straffebestemmelser.

§ 38. Klage

Vedtak fattet av [Myndigheten] kan påklages til [Myndigheten].

§ 39. Ikrafttreden og opphevelse av tidligere forskrifter

Denne forskrift trer i kraft [dato]

Fra samme tid oppheves [dato]

[Merknad: Her må det gjøres et valg mellom å ikke oppheve spredbestemmelsene som skal gjelde frem til de nye fosforkravene i §§ 21- 24 trer i kraft, eller ta inn dagens bestemmelser i ny forskrift. Dette skyldes at vi får en overgangsperiode der dagens krav fortsatt vil gjelde]

For foretak som per #.#.2018 hadde for lite gjødsellager til å overholde kravet i § 15 gjelder kravet i § 15 fra 01.01.2025. Kravet gjelder likevel dersom man gjør andre vesentlige endringer i driften.

Bestemmelser om spredeareal og spredemengde i §§ 21a og 22a trer i kraft fra 01.01.20XX. [Frem til dette gjelder kravene i dagens gjødselvereforskrift §24]

Bestemmelsene i §§ 21b, 22b og 23 trer i kraft 01.01.20XX. [Frem til dette gjelder kravene i dagens gjødselvereforskrift §24]

Bestemmelser om bruk av produkter med avløpsslam §27 bokstav e) og f) trer i kraft 01.01.20XX

Vedlegg X: Oversikt over antall dyr per gjødseldyrenhet (GDE)

Storfe	Dyr per GDE (1 GDE tilsvarer 15 kg P)	Evt justering	Regneregul	Regneeksempel	PT-kode
Melkeku ved årsavdrått i intervallet 7-8 tonn	1	Justering for høg avdrått	Om middelavdrått «x» overstiger 8,5 tonn, justeres antall kyr per GDE med $(7,7:x)^{2/3}$. Foretak med middelavdrått «x» under 7 tonn, kan justere antall kyr per GDE med $(7,7:x)^{2/3}$.	Ved avdrått på 10 tonn, blir regnestykket $(7,7:10)^{2/3} = 0,84$, altså regnes 0,84 kyr per GDE. Ved avdrått 5 tonn, blir regnestykket $(7,7:5)^{2/3} = 1,33$, altså regnes 1,33 kyr per GDE.	120
Ammekyr	1,5				121
Ungdyr, snitt middel over livsløpet fram til kalving eller til slaktevekt 280 - 350 kg ved 18 mnd alder	3				119
Småfe					
Sau	7				145, 146, 139
Geit	7				140, 142
Gris					
Avlsgriser, inkl 2 kull per år med totalt 23 spedgris og smågris fram til 30 kg	2,5				155, 156
Unggris til avl ² , 30 kg fram til 1 års alder	10				158, 159 (eller 157 fratrukket 184)
Slaktegriser ¹ , livsløpet fra 30 kg til slakt i intervallet 100 - 130 kg	30	Påslag ved utsatt slakting	Dersom levendevekt («x») ved slakt overstiger 130 kg, justeres GDE-faktoren med $(115:x)^2$	Om levendevekt ved slakt er 150 kg blir regnestykket $(115:150)^2 = 0,6$, altså regnes 18 dyr per GDE	157
(Smågriser, 10 – 30 kg)					154
Fjørfe					
Verpehøns	115				160
Avlsdyr av høns, ender, kalkuner og gjess	75				168 + kyllingmødre
Livkyllinger ¹	1000				175
Slaktekyllinger ¹ , livsløpet fram til 30-35 dager og levendevekt 1,6 kg	2200	Påslag ved utsatt slakting	Dersom levendevekt («x») ved slakt overstiger 2 kg, justeres	Om levendevekt («x») ved slakt er 2,1 kg blir regnestykket $(1,6:2,5)^2 = 0,4$,	176

		GDE-faktoren med (1,6:x) ²	altså regnes 900 dyr per GDE
Ender og gjess for slakt ¹	700		174
Kalkuner for slakt ¹ , gitt gjennomsnitts slaktevekt på inntil 9 kg	140		174
Hest			
Hester under 3 år, ponnier	3		115
Hester over 3 år	2		116
Hester i pensjon i beitesesongen			193
Andre husdyr			
Hjort, esel, lama 1 år og eldre	?		178, 179, 192, 196
Kaniner, avlsdyr	50		180
Kaniner, slaktedyr	700		
Struts			183
Pelsdyr			
Revetisper, med tilhørende valper	10		170
Minkttisper, med tilhørende valper	20		171

* Dyretelling skal som hovedregel gjøres ut fra dyretelling ved søknad om produksjonstilskudd (PT). For dyreslag/PT-koder som oppgis både vår og høst summeres tall fra søknadsomgangen om høsten foregående år og om våren inneværende år, og summen deles på to.

¹Oppgitt faktor gjelder for livsløpet fram til slakt og man benytter dyretellingen ved søknadsomgangen om våren.

²Oppgitt faktor gjelder for livsløpet fram til grisen er i avl ved ett års alder. Antall GDE fastsettes ved å sammenlikne summen av 158/159 høst- og våromgangen (hvilket summerer påsettgrisene), med summen av 157 høst- og våromgangen fratrukket 184 våromgangen (hvilket summerer antall unggris fratrukket antall slaktegris). Antall GDE skal fastsettes ut fra den største av disse.